Ålands demilitarisering. Avtal och verklighet 1856-2026.

Krimkriget 1854-1856 var ett ”maktbalanskrig” som ledde till att Åland blev en demilitariserad zon, men det fanns då inga stipulationer om status i krigstid. Ålandsrörelsen verkade aktivt för en återförening med Sverige. Ålandskonventionen 1921 slog fast Ålands permanenta demilitarisering och neutralisering; neutraliserat även i krig. Nationernas Förbund beslöt 1921 att Åland skulle förbli en del av Finland med krav på omfattande självstyre och garantier för det svenska språket och kulturen. Ålandsfrågan (1917-1921) utgjorde även en hävstång för språklagen 1922. 1930 fanns förslag om att kunna befästa Åland. Sovjetunionen motsatte sig planen. Den s.k. Stockholmsplanen 1939 föreslog att Ålandskonventionen skulle upphävas. Moskva-avtalet 1940 stipulerar demilitariseringen och Sovjetunionens rätt att inneha ett konsulat för att bevaka att området är demilitariserat. 1992 förnyas avtalen mellan Finland och Ryssland; stadfäster tidigare avtal om Ålands demilitarisering och neutralitet.